

10

POLÍTIQUES D'IGUALTAT I INDICADORS DE GÈNERE

RESUM

Les accions polítiques a favor de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones es converteixen, a dia d'avui, en uns dels pilars fonamentals de la política i dels acords internacionals sobre la matèria. Una de les novetats més destacades d'aquesta norma fa referència a la promoció de la igualtat d'oportunitats en l'àmbit de la participació política, amb una clara voluntat de garantir la presència equilibrada de les dones i els homes en l'esfera representativa. A les Illes Balears, el nou Estatut d'autonomia, recentment aprovat mitjançant la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, fa palès el compromís dels poders públics (estats, autonòmics i locals) respecte de l'eliminació necessària de la discriminació de la dona, sigui quina sigui la seva circumstància o condició i en qualsevol àmbit de la vida.

Quant als indicadors de gènere demogràfics, cal destacar l'esperança de vida, un indicador històricament favorable a les dones; també destaca que a les Illes Balears i a l'Estat espanyol, en l'estructura de la població de les Illes pel que fa al sexe, hi predomina a grans trets un cert equilibri, tot i que els homes estiguin una mica per sobre en els primers grups d'edat i en les edats laborals i l'índex d'envel·liment sigui clarament favorable a les dones. Els índexs de feminitat per nacionalitat estrangera a les Illes Balears estan per sobre de la mitjana espanyola, fet que no es dona en el cas dels homes. L'índex de dependència és un dels indicadors que mostra un descens respecte de les dades de 1996. La taxa de natalitat a les Balears es manté per sobre de l'espanyola. L'edat mitjana en què s'és mare és uns punts més alta que ara fa deu anys, entorn de 30 anys. Segons dades relatives a la interrupció voluntària de l'embaràs, es pot comprovar com aquest fet es dona amb més profusió en el cas de les solteres en el segment dels 20 als 24 anys.

Els indicadors de gènere de poder i presa de decisions analitzen la igualtat d'oportunitats i els òrgans de poder. Els indicadors de gènere de conciliació laboral, familiar i personal assenyalen que els homes pràcticament no demanen permisos per maternitat ni excedències per cuidar fills. Els indicadors de gènere del mercat laboral analitzen aspectes referits a les taxes d'activitat i les taxes d'ocupació diferencial per sexe, que es manté, tant a Espanya com a les Balears, de forma favorable als homes. Pel que fa als indicadors de la violència de gènere, cal destacar que el nombre de dones agredides no ha deixat d'augmentar a les Illes i a l'Estat. Aquesta taxa és superior a les Illes que a la de l'Estat. Finalment, els indicadors de gènere en l'educació mostren que el percentatge total de dones en aquest àmbit és més elevat a les Balears, amb un 70,9%, mentre a l'Estat el percentatge és d'un 67%.

10.1.

INTRODUCCIÓ

A la *Memòria del CES* de l'any passat vàrem incloure l'apartat 9.5 «Dona: indicadors de gènere», dins «Necessitats i serveis socials. Les organitzacions associatives» del capítol III sobre qualitat de vida i protecció social (pàg. 633 a 637). La Comissió de la Memòria del CES 2007 ha cregut oportú, per l'importància del tema, donar-hi un tractament separat com a apartat nou, que enguany clou els temes tractats al llarg d'aquest capítol III. Com veurem al llarg de l'anàlisi que presentem a continuació, el fet de tractar les qüestions de gènere de forma separada no vol dir que no es faci un tractament transversal del tema de la dona al llarg de la Memòria del CES, cosa que anirem indicant amb referències a altres apartats de la MEMÒRIA, en què l'anàlisi ja s'ha fet amb més profunditat, com puguin ser els temes relacionats amb la demografia, l'educació o el mercat de treball. Simplement, s'ha cregut oportú incloure aquest apartat final en el qual es fa, en primer lloc, una reflexió sobre el marc normatiu i competencial per al desplegament de les polítiques de gènere a les Illes Balears i, en un segon apartat on es defineixen tot un seguit d'indicadors, que en part ja segueixen els que es varen definir a

la Memòria del CES 2006, per tal de poder desenvolupar amb més fonament l'anàlisi de gènere a la societat de les Illes Balears i que, en definitiva, acaben per complementar les anàlisis que s'han fet en altres apartats d'aquesta MEMÒRIA.

10.2.

EL MARC NORMATIU I COMPETENCIAL PER AL DESPLEGAMENT DE LES POLÍTIQUES DE GÈNERE A LES ILLES BALEARS⁵⁷

La Constitució de 1978 proclama com a valor superior de l'ordenament jurídic la igualtat (article 1.1). El reconeixement del principi d'igualtat és un dels pilars fonamentals de les societats democràtiques modernes. La proclamació formal d'aquest principi no implica necessàriament la desaparició de totes les formes de discriminació. Per això, cal que els poders públics promoguin mesures de tractament diferenciat per aconseguir una veritable i real equiparació de totes les persones.

Les accions polítiques a favor de la igualtat d'oportunitats entre homes i dones es converteixen, a dia d'avui, en uns dels pilars fonamentals de la política i dels acords internacionals sobre la matèria. Les diferents conferències organitzades en el marc de les Nacions Unides han situat la causa de la desigualtat d'oportunitats en el centre de l'agenda política en l'àmbit internacional. Aquesta situació se suma a la decidida voluntat de la Unió Europea

per avançar amb més celeritat i eficàcia cap a la igualtat entre homes i dones i reforçar la inclusió de la perspectiva de gènere en totes les accions polítiques (en l'àmbit laboral, institucional i polític), amb l'objectiu d'aconseguir una societat més justa i cohesionada.

L'article 14 de la Constitució estableix el principi de la igualtat i la no-discriminació, qualsevol que en sigui la causa, i l'article 9.2 consagra l'obligació dels poders públics d'intervenir per promoure les condicions necessàries, amb l'objectiu que la igualtat dels individus i dels grups en els que s'integren siguin reals i efectives. La interpretació conjunta d'aquests dos preceptes ha de permetre fer efectiu el principi de la igualtat de tracte i d'oportunitats entre homes i dones. Per altra banda, és competència exclusiva de l'Estat la regulació de les condicions bàsiques que garanteixen la igualtat de tots els espanyols en l'exercici dels drets i en el compliment de les obligacions constitucionals (article 149.1.1a de la Constitució). En compliment d'aquesta previsió constitucional, recentment les Corts Generals van aprovar la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per la igualtat efectiva entre dones i homes. La norma, que té caràcter bàsic a tot l'Estat, es proposa complir aquest principi fonamental, no només mitjançant la prevenció de conductes discriminatòries, sinó també (i particularment) amb la previsió d'accions directes a favor de la veritable igualtat de les dones.

Una de les novetats més destacades d'aquesta norma fa referència a la promoció de la igualtat d'oportunitats en l'àmbit de

57. Ha col·laborat en aquest apartat Maria Ballester Cardell, professora contractada doctora del Departament de Dret Constitucional de la UIB.

la participació política, amb una clara voluntat de garantir la presència equilibrada de les dones i els homes en l'esfera representativa. Per això, la Llei orgànica 3/2007 modifica la normativa electoral, amb l'objectiu de preveure la presentació de candidatures electorals que tinguin una composició equilibrada de dones i homes, de manera que el conjunt de la llista de candidats de cadascun dels sexes suposin, com a mínim, el quaranta per cent. Cal destacar que el debat sobre la paritat electoral en el nostre país es va revifar, precisament, a la nostra comunitat autònoma l'any 2002, amb l'aprovació de la reforma de la Llei electoral pel Parlament de les Illes Balears; cal recordar, també, que la norma autonòmica fou impugnada pel president del Govern de la Nació i que se'n va sol·licitar la suspensió. En qualsevol cas, i amb independència de circumstàncies polítiques concretes, l'antecedent balear va mantenir, amb més força que mai, el debat ideològic sobre la paritat electoral, que finalment es va incorporar al marc legal estatal. La vigent normativa electoral, avalada definitivament pel Tribunal Constitucional, es va aplicar als comicis autonòmics, als consells insulars i als ajuntaments que tingueren lloc dia 24 de maig de 2007.

A les Illes Balears, el nou Estatut d'autonomia, recentment aprovat amb la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, fa palès el compromís dels poders públics (estatals, autonòmics i locals) en la necessària eliminació de la discriminació de la dona, sigui en quina sigui la circumstància o condició, en qualsevol àmbit de la vida. En el preàmbul de la Llei es proclama formalment la necessitat de reforçar les mesures d'igualtat entre homes i dones per

avançar cap a una societat més democràtica. Per altra banda, dins el nou títol dedicat als drets, deures i llibertats dels ciutadans de les Illes, s'incorpora el reconeixement efectiu de la igualtat de drets d'homes i dones en tots els àmbits, en particular en matèria de feina i treball (article 16.3 de l'Estatut).

En l'àmbit competencial, l'article 148.1.20a de la Constitució disposa la competència de les comunitats autònomes en assistència social. De conformitat amb aquesta disposició, l'article 30.17 de la norma estatutària estableix que la comunitat autònoma de les Illes Balears té la competència exclusiva en polítiques de gènere. Des de la creació de l'Institut Balear de la Dona, l'any 2000, la comunitat autònoma ha manifestat el seu compromís amb la veritable igualtat entre homes i dones, mitjançant l'articulació d'un òrgan dins l'Administració autonòmica responsable d'elaborar polítiques d'igualtat i proposar-les al Govern. L'Institut Balear de la Dona actua com un òrgan autònom, amb agilitat i transversalitat, amb funcions genèriques d'impuls, planificació, formació i sensibilització de la igualtat d'oportunitats per a les dones. Una de les accions més visibles de l'Institut per tal de promoure la participació de la dona en tots els àmbits de la societat és la convocatòria anual de subvencions en matèria d'accions de foment a l'associacionisme i de suport a la igualtat d'oportunitats entre dones i homes.

Per altra banda, la sensibilització que provoquen les dificultats de les dones en l'àmbit laboral ha tingut els seus efectes en la nova estructura orgànica bàsica de la Conselleria de Treball i Formació; en con-

cret, el mes de juliol de 2007 es creà en aquesta conselleria un òrgan directiu nou, la Direcció General de Responsabilitat Social Corporativa, que, entre d'altres funcions, s'ocupa de les polítiques d'igualtat en l'àmbit laboral. Cal destacar, també, la intervenció de la Conselleria de Treball i Formació del Govern en la programació d'actuacions de formació per al desenvolupament de la igualtat de gènere, cofinançades pel Fons Social Europeu, dins el marc de la iniciativa comunitària Equal. Moltes d'aquestes actuacions s'han concretat de forma descentralitzada en entitats insulars i locals (consells insulars i ajuntaments, principalment).

Altrament, la Conselleria d'Afers Socials ha impulsat accions concretes per fer efectiu el desplegament de l'article 16 de l'Estatut i de les polítiques socials. Amb aquest objectiu es fixa la constitució per a aquesta legislatura de la Mesa d'Ocupació i Cohesió Social, presidida per la consellera i integrada per membres de diverses conselleries (Afers Socials, Promoció i Immigració; Salut i Consum; Habitatge i Obres Públiques; Educació i Cultura; Treball i Formació, i Esports i Joventut), i també representants de les organitzacions empresarials i sindicals de les Illes.

La particular organització institucional insular de la comunitat autònoma es materialitza a través de l'articulació dels consells insulars. El nou Estatut d'autonomia els atribueix la competència en polítiques d'igualtat de gènere, conciliació de la vida personal i familiar i dona (article 70.20). A

partir d'aquesta assignació d'atribucions pròpies a les entitats insulars, en el Consell Insular de Mallorca es va crear la Direcció Insular de l'Igualtat, adscrita al Departament de Joventut i Igualtat. Entre els seus objectius destaca l'impuls de polítiques que puguin eliminar i remoure els obstacles que mantenen discriminades les dones. Una de les iniciatives més destacades en aquest àmbit és la creació del Consell de Dones de Mallorca, que s'ha constituït molt recentment. Aquest òrgan consultiu, de participació i assessorament en matèria d'igualtat, està integrat per una representació plural de les institucions i entitats de Mallorca, i neix amb l'esperit de fer efectiva la participació de la societat civil per impulsar la igualtat d'oportunitats de dones i homes en els diferents àmbits de la vida. Cal, en aquesta mateixa línia i amb la finalitat prioritària de fomentar la transversalitat de les polítiques de gènere, posar en marxa mecanismes de coordinació, supervisió i seguiment de les distintes actuacions per part de les diverses entitats en aquest àmbit. Aquesta és, a dia d'avui, la peça clau i fonamental per canalitzar tots els esforços, que en són molts, a favor de la plena igualtat de les dones a tots els nivells.

10.3.

INDICADORS DE GÈNERE⁵⁸

En aquest apartat presentam una proposta de recollida d'indicadors i dades estadístiques desglossades per sexe que con-

58. La col·laboració d'aquest apartat pels criteris i redefinició de la base estadística dels indicadors de gènere és del Grup de Recerca d'Estudis de Gènere de la Universitat de les Illes Balears: Esperança Bosch Fiol, Victòria Ferrer Pérez, Capilla Navarro Guzmán i Virginia Ferreiro Basurto. Els serveis tècnics del CES han elaborat els comentaris, tot seguint l'esquema consensuat per les comissions de treball de l'àrea social i de la Memòria del CES 2006.

tribueixen a una anàlisi més exhaustiva de la realitat de les Illes Balears des d'un punt de vista de gènere i que, consegüentment, poden contribuir a analitzar la situació i les possibles necessitats futures de les polítiques d'igualtat a les Balears. Aquests indicadors es troben agrupats per les categories següents: demografia; poder i presa de decisions; conciliació laboral, familiar i personal; mercat laboral, violència de gènere, i educació.

A continuació presentam les millores introduïdes amb relació a l'anàlisi desenvolupada a la Memòria del CES 2006 quant als indicadors de gènere:

◆ **Indicadors actualitzats i ampliat:** són els indicadors que ja apareixien a la Memòria del CES 2006 i que han estat actualitzats o bé se n'ha millorat el desglossament de les dades (per sexe, per edat, per illes...). Aquests indicadors són els següents:

■ Demografia

- Població de les Balears per illes, segons grup d'edat i sexe. Revisió del padró de 2007.
- Edat mitjana nacional i per Illes, segons sexe. Revisió del padró de 2006.
Ampliat: desglossament per illes.
- Índex de masculinitat nacional i per Illes. Revisió del padró de 2007.
Ampliat: desglossament per illes.
- Taxa de dependència nacional i per Illes, segons sexe. Revisió del padró de 2006 i de 2007

Ampliat: desglossament nacional i per illes.

- Taxa de natalitat nacional i de les Illes Balears, segons sexe. Any 2007.
- Taxa d'envelliment nacional i per Illes, segons sexe. Revisió del padró de 2006 i de 2007.
Ampliat: desglossament per illes.
- Taxa de sobreenvelliment nacional i per Illes, segons sexe. Revisió del padró de 2007.
Ampliat: desglossament per illes.
- Esperança de vida nacional, segons sexe. Revisió del padró de 2005.
- Edat mitjana de la maternitat nacional i de les Illes Balears. Any 2006.
- Nombre de fills/es per dona nacionals i de les Illes Balears. Any 2006.
- Interrupció voluntària de l'embaràs a les Illes Balears, segons edat i sexe. Any 2007.

■ Poder i presa de decisions

- Presència de dones al Parlament autonòmic nacional i de les Illes Balears. Any 2007.
- Presència de dones batllesses en l'àmbit nacional i a les Illes Balears, segons sexe. Any 2007.

■ Conciliació de vida laboral, familiar i personal

- Permisos de maternitat/paternitat de l'Estat espanyol i de les Illes Balears. Any 2007.

■ **Mercat laboral**

- Taxa d'atur nacional i de les Illes Balears, segons sexe. Any 2007.
- Taxa d'ocupació nacional i de les Illes Balears, segons sexe. Any 2007

■ **Violència de gènere**

- Nombre de denúncies per violència contra les dones en la parella a l'Estat espanyol i a les Illes Balears. Any 2007.

◆ **Indicadors nous:** són els indicadors que s'han afegit a la llista d'indicadors del CES 2006, ja que s'han considerats importants per plasmar la situació de les dones a les Illes Balears en els diferents àmbits. En aquest cas, la llista d'indicadors és la següent:

■ **Demografia**

- Índex de feminitat nacional i per Illes. Revisió del padró de 2007.
- Taxa de mortalitat per 1.000 habitants nacional i de les Illes. Anys 1996, 2005 i 2006.
- Taxa de mortalitat infantil per 1.000 habitants nacional i de les Illes Balears, segons sexe. Anys 1996, 2005 i 2007.
- Interrupció voluntària de l'embaràs a les Illes Balears, segons edat, estat civil i estudis. Any 2006.

■ **Poder i presa de decisions**

- Presència de dones als governs autonòmics. Any 2007.

- Presència de jutges/jutgesses i magistrats/magistrades en actiu a les Illes Balears, segons edat i sexe. Any 2007

- Presència de jutges/jutgesses i magistrats/magistrades en actiu a les Illes Balears, segons categoria i sexe. Any 2007

■ **Conciliació de la vida laboral, familiar i personal**

- Excedència per cuidar fills/es a l'Estat espanyol i a les Illes Balears. Any 2007.

■ **Mercat laboral**

- Taxa d'atur nacional i de les Illes Balears, segons nivell de formació i sexe. Any 2007
- Percentatges d'actius per nivell de formació nacionals i de les Illes Balears, segons sexe. Anys 2007.
- Taxes d'activitat nacionals i de les Illes Balears, segons sexe. Anys 2006 i 2007.
- Aturats a l'Estat espanyol i a les Illes Balears, segons edat i sexe. Any 2007.
- Percentatge d'aturats nacionals i de les Illes Balears, segons edat i sexe. Any 2007.
- Percentatge d'inactius nacionals i de les Illes Balears, segons edat i sexe. Any 2007.

■ **Violència de gènere**

- Nombre de cases d'acolliment a les Illes Balears. Anys 2006 i 2007.

- Nombre de centres assessors i serveis d'informació de les Illes Balears. Anys 2006.
 - Percentatge de dones maltractades a l'Estat espanyol i a les Illes Balears. Anys 1999 i 2006.
 - Dones mortes per violència de gènere a mans de la seva parella o exparella a l'Estat espanyol i a les Illes Balears. Anys 1999, 2006 i 2007.
 - Delictes denunciats d'abusos, assetjament i agressió sexual. Anys 1997, 2006 i 2007.
 - Prostitució a la demarcació de la Guàrdia Civil (nre. clubs, places i víctimes) a l'Estat espanyol i a les Illes Balears. Any 2006.
- **Educació**
- Professorat nacional i de les Illes Balears, segons titularitat del centre, ensenyança i sexe. Curs 2005-2006.
 - Alumnat de 1r i 2n cicle de la Universitat de les Illes Balears (UIB), per sexe. Cursos acadèmics 1997-1998 i 2006-2007.
 - Percentatge d'alumnat de 1r i 2n cicle de la Universitat de les Illes Balears (UIB), per sexe. Cursos acadèmics 1997-1998 i 2006-2007.
 - Professorat de la UIB (PDI), segons sexe. Cursos acadèmics 1997-1998 i 2006-2007.
 - Proporció de dones titulades per catedràtiques/proporció d'homes titulats per catedràtics. Curs acadèmic 2006-2007.
- ◆ **Indicadors futurs:** presentam a continuació una sèrie d'indicadors de gènere que consideram molt rellevants per a futures memòries del CES, però dels quals no disposam d'informació estadística, o de dades desglossades per gènere o de dades de les Illes Balears. La majoria d'aquestes dades i informació es podrien trobar als webs de l'Administració i d'empreses a disposició de tothom amb la finalitat de poder dur a terme aquest tipus de memòries o investigacions similars. Ens referim a la llista d'indicadors següent:
- **Poder i presa de decisions**
- Afiliacions als sindicats de les Illes Balears segons sexe.
 - Nombre de dones amb càrrecs directius a les empreses.
 - Nombre de dones empresàries.
 - Conciliació de la vida laboral, familiar i personal
 - Diferències en l'ús del temps a l'Estat espanyol i a les Illes Balears (necessitats personals, treball domèstic, estudis, treball remunerat, temps lliure...), segons sexe i hores.
 - Temps dedicat al treball domèstic (treball a casa, manteniment, atenció familiar, compres, serveis...).
 - Temps dedicat a les necessitats personals (descans, cura personal, menjar...).
 - Temps dedicat a activitats formatives.
 - Temps dedicat a l'oci (esports, entrenament, relacions socials, viatges de plaer i turisme...).

■ **Mercat laboral**

- Discriminació salarial a l'Estat espanyol i a les Illes Balears, segons sexe. Any 2007.

■ **Violència de gènere**

- Nombre d'associacionismes i ONG a les Illes Balears.

■ **Educació**

- Taxes d'escolaritzacions. Curs acadèmic 2006-2007.
- Població per nivells educatius i sexe. Curs 2006-2007.

Seguidament analitzam aquests indicadors per categories.

10.3.1. INDICADORS DE GÈNERE DEMOGRÀFICS

Amb relació a l'esperança de vida, un indicador històricament favorable a les dones, s'ha de dir que manté aquesta tònica a favor del col·lectiu femení. També destaca que per als homes i dones sigui una mica més alta a les Balears que a l'Estat espanyol, cosa que demostra una qualitat de vida lleugerament millor a les nostres illes que a altres comunitats de l'Estat. Tornant a la diferència entre sexes, les dones gaudeixen d'uns set anys més de vida a l'Estat espanyol i sis a les Balears. Un altre fet que s'ha de tenir en compte és que respecte a 1995 han millorat tant uns com altres, i és especialment important l'augment dels homes a les Balears, que han passat de 73,9 anys a 77,39 anys. (Vegeu el quadre A III-142.)

L'augment de l'esperança de vida està relacionat tant amb una disminució de la taxa de mortalitat absoluta com de la taxa de mortalitat infantil. (Vegeu els quadres A III-143 i A III-144.)

Pel que fa a l'estructura de la població de les Illes quant al sexe, predomina a grans trets un cert equilibri tot i que els homes estiguin una mica per sobre en els primers grups d'edat i en les edats laborals. Això es manté fins als grups d'edat més avançada, ja que a partir dels 65 anys les dones són majoria, i assoleixen la diferència més gran en el grup de 85 i més anys, en què representen el 68,08% de la població balear. (Vegeu quadre A III-145.)

L'índex d'envelliment és clarament favorable a les dones, amb valors gairebé trenta punts superiors als dels homes. Igualment, el sobreenvelliment també és molt superior per a les dones. (Vegeu els quadres A III-146 i A III-147.)

Pel que fa a les edats mitjanes dels homes i les dones, en els darrers deu anys ha augmentat molt moderadament. Aquestes edats són més joves a Balears amb relació a l'Estat. Aquest fet està relacionat amb l'increment de població immigrant en edat laboral, un factor que ha ajudat considerablement a aquest rejuveniment. (Vegeu el quadre A III-148.)

També s'observa, lligat al fenomen migratori, un valor dels índexs de feminitat per nacionalitat estrangera a les Illes Balears per sobre de la mitjana espanyola, fet que no es dona en el cas dels homes. Així, l'índex de masculinitat per a les persones de nacionalitat estrangera a Espanya és del 112,8, mentre que a Balears és del

106,29. Amb relació a les dones aquests índexs són del 88,6 en el cas espanyol i del 93,8 per a Balears. (Vegeu els quadres A III-149 i A III-150.)

L'índex de dependència és un dels indicadors que mostra un descens respecte a les dades de 1996. Així, la població dependent (la menor de 16 anys i major de 64) ha disminuït entorn del 7%, tant en homes com en dones. Això significa que augmenten els grups d'edat potencialment actius. L'augment d'aquests grups i la consegüent reducció de dependència és similar entre homes i dones, encara que hi ha més taxes de dependència entre les dones que entre els homes. També cal destacar que aquests índexs de dependència, tant per a homes com per a dones, són inferiors a Balears amb relació a la mitjana estatal. (Vegeu el quadre A III-151.)

La taxa de natalitat a Balears es manté per sobre de l'espanyola i mostra un creixement important respecte als nivells de fa deu anys, però, més accentuat a l'Estat espanyol, ja que partia de nivells inferiors. Aquest augment té com a conseqüència l'augment de població femenina en edat fèrtil afavorit també pel fenomen migratori. (Vegeu el quadre A III-152.)

Aquest augment de la natalitat queda reflectit en el nombre de fills per dona, que mostra nivells superiors a Balears i augmenta tant en l'àmbit estatal com a les Illes. Un dels factors que explica aquest fenomen és que l'augment de població femenina s'ha produït especialment per l'arribada d'immigrants en edat fèrtil. (Vegeu el quadre A III-153.)

Un altre fenomen relacionat amb la natalitat és observar l'edat mitjana de la maternitat. Aquest indicador, tot i que mostra un mínim descens respecte a les dades de 2005, continua reflectint una tendència més alta que el 1996. Per tant, podem dir que l'edat mitjana per ser mare és uns punts més alta que ara fa deu anys, tot i que a grans trets es manté, tant a l'Estat espanyol com a les Balears, entorn de 30 anys. (Vegeu el quadre A III-154.)

Finalment, es donen dades relatives a la interrupció voluntària de l'embaràs segons grup d'edat, estat civil i estudis, i es pot comprovar com aquest fet es produeix amb més profusió en el cas de les fadrines en el segment de 20 a 24 anys, mentre que en les casades és en el segment de 30 a 34 anys, que és un fenomen en què predominen les fadrines sobre les casades, i les separades sobre les divorciades. Per estudis, el segment predominant és del segon grau i per edat és el segment de 25 a 29 anys. Cal destacar el baix nombre que es dona en el segment d'analfabets i sense estudis. (Vegeu el quadre A III-155.)

10.3.2. INDICADORS DE GÈNERE DE PODER I PRESA DE DECISIONS

La igualtat d'oportunitats, objectiu genèric de tots els plans autonòmics de dones, i les normatives que haurien de garantir la igual presència de les dones en els òrgans representatius (Llei de la igualtat a l'Estat) encara no s'han pogut traduir en resultats clars. En els parlaments autonòmic i en el de l'Estat no supera el 50% la presència de les dones. En els cas dels governs autonòmics és superior però la presència de dones a les

Illes Balears, amb el 43%, mentre que no arriben ni al 15% a l'Estat ni al 9% a les Illes les dones que exerceixen de batlleses. (Vegeu els quadres A III-156, A III-157 i A III-158.)

Amb relació als òrgans de poder de la justícia es pot comprovar com l'accés a la carrera judicial està dominada pels homes per les franges superiors als quaranta anys, mentre que per edats inferiors la justícia a les Illes Balears s'ha feminitzat. Si s'analitzen aquestes mateixes dades per categories es pot observar llavors com els càrrecs més elevats estan ocupats només per homes, com passa en el cas del Tribunal Superior de Justícia. (Vegeu els quadres A III-159 i A III-160.)

10.3.3. INDICADORS DE GÈNERE DE CONCILIACIÓ DE LA VIDA LABORAL, FAMILIAR I PERSONAL

Una de les diferències més notables en els indicadors de gènere s'observa en els permisos per maternitat i en les excedències per tenir cura dels fills, en els quals pràcticament no hi ha homes (aprox. l'1,5% i l'5% respectivament). La responsabilització de l'atenció als nounats, per part dels homes, encara és molt limitada. (Vegeu els quadres A III-161 i A III-162.)

10.3.4. INDICADORS DE GÈNERE DEL MERCAT LABORAL⁵⁹

Les taxes d'activitat i les taxes d'ocupació diferencial per sexe es mantenen, tant a Espanya com a Balears, de forma favora-

ble als homes, amb diferències en tots els trimestres de 2007 superiors a 18 punts percentuals com a màxim. En qualsevol cas, les taxes d'activitat i d'ocupació de les dones de les Illes són clarament superiors a les de les dones de l'Estat, indiferentment del trimestre al qual fem referència. (Vegeu els quadres A III-163, A III-164 i A III-165 i A III-166.)

Quant al nivell de formació dels actius es demostra que tant per a homes com per a dones es mantenen les diferències a favor dels homes, tant a Espanya com a Balears, per als nivells inferiors a la segona etapa de secundària i formació i inserció laboral, ja que per a nivells superiors els percentatges són favorables a les dones. Altrament, el percentatge d'actius es manté per sobre a Balears, excepte per al segment d'educació superior. (Vegeu el quadre A III-167.)

El percentatge d'inactius és superior a Balears que a Espanya per a edats inferiors a 19 anys i en tots els casos és superior en el cas de les dones. Per a edats superiors, el percentatge és superior a Espanya, excepte pel tram d'edat de 25 a 54 anys. Per als trams superiors a 55 anys, els percentatges són superiors en els homes, i per a aquest tram d'edat el percentatge per a les dones és inferior a Balears. (Vegeu el quadre A III-168.)

Les taxes d'assalariats per sectors econòmics mostren que aquestes, en comparació d'Espanya, només són més altes en el sector dels serveis. (Vegeu el quadre A III-169.)

59. Cal destacar que aquesta informació és complementària a la que el lector trobarà més detallada i desglossada en l'apartat relatiu a l'anàlisi del mercat de treball del capítol II d'aquesta MEMÒRIA.

Seguint en l'àmbit de l'ocupació, les dades d'atur també són superiors en les dones tant a Balears com a Espanya, si bé inferiors a Balears. Pel que fa a Balears, és durant el tercer trimestre quan la diferència és menor entre sexes (gairebé dos punts), diferència que es torna a incrementar durant el darrer trimestre de l'any. En l'àmbit estatal, l'atur femení es manté per sobre dels quatre punts durant tots els trimestres, i és el primer el que mostra la diferència més marcada. (Vegeu el quadre A III-170.)

L'atur, en valor absolut i a Balears, afecta més les dones en la franja d'edat de 16 a 24 anys. (Vegeu el quadre A III-171 i A III-172.)

Per nivell de formació els percentatges d'atur només són superiors a Balears pel nivell de formació de la primera etapa d'educació secundària i formació i inserció laboral, i per gèneres afecta més els homes, mentre que per nivells superiors afecta més les dones. (Vegeu el quadre A III-173.)

10.3.5. INDICADORS DE GÈNERE DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Les dades sobre maltractament i ordres de protecció mostren que desafortunadament, i continuant la tendència de 2006, el nombre de dones agredides no ha deixat d'augmentar, a les Illes i a l'Estat, i ha arribat a taxes per 1.000 dones molt elevades. La taxa de les Illes és superior a la de l'Estat, que supera en quasi dos punts. (Vegeu els quadres A III-174 i A III-175.)

Les dades de dones mortes per violència de gènere a Espanya i Balears són de 71 i 1, i els delictes d'abús sexual són de 6.845

i 322 casos respectivament. (Vegeu el quadre A III-176 i A III-177.)

El nombre de denúncies presentades per persones víctimes estrangeres que exerceixen la prostitució és de 19.415 a Espanya i de 555 a Balears. (Vegeu el quadre A III-178.)

Els quadres A III-179 i A III-180 ofereixen informació sobre el nombre de centres assessors i serveis d'informació, i del nombre de centres d'acollida.

10.3.6. INDICADORS DE GÈNERE D'EDUCACIÓ

Les dades del professorat a l'Estat i a les Balears per sexe mostren que el percentatge total de dones és més elevat a Balears, amb el 70,9%, mentre que a l'Estat el percentatge és del 67%. Aquests percentatges també són més elevats a Balears en el cas del professorat docent i investigador. En el cas dels catedràtics i titulars d'universitat predominen els homes (Vegeu els quadres A III-181, A III-182 i A III-183.)

Un dels canvis més notables en els darrers anys s'observa en el nivell d'estudis. Les dones han augmentat el seu nivell formatiu i han superat els homes en els grups d'edat més joves. El percentatge de dones universitàries i de dones amb batxillerat i altres estudis postobligatoris supera el dels homes entre 16 i 34 anys. El percentatge d'alumnat dones és superior en tots els casos del primer i segon cicle d'ensenyament en totes les especialitats, excepte en els estudis tècnics, en què el percentatge d'homes és del 81%. Aquestes dades permeten preveure canvis més rellevants a llarg termini. (Vegeu els quadres A III-184 i A III-185.)

